

Vleermuisonderzoek in de praktijk II - het paarseizoen.

In de Spindotter van het derde kwartaal heb ik uitgelegd hoe het vleermuisonderzoek naar kraam- en zomerverblijfplaatsen in z'n werk gaat. Vanaf ongeveer 15 aug tm eind oktober wordt er ook onderzoek gedaan naar het paarverblijf en massa-winterverblijf van de vleermuis.

Dit alles staat - per soort - gedetailleerd beschreven in het zgn. vleermuisprotocol.

Dit protocol is opgesteld om onderzoek voor de Wet Natuurbescherming optimaal te laten verlopen.

Het protocol wordt jaarlijks in het zgn Vleermuisvakberaad geëvalueerd door deskundigen van het Netwerk Groene Bureaus, de Zoogdiervereniging en de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO).

functie en onderzoeksconditie <i>versie maart 2017</i>	Pipistrellus nathusii ruige dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus gewone dwergvleermuis
paarverblijf- & zwermplaats		
periode van	(15 jul) 15 aug - 1 okt (1 nov)	(15 jul) 15 aug - 1 okt (1 nov)
starttijd t.o.v. zonsondergang [of tijdstip]	(0 min) 60 min na (zo mogelijk later, rond middernacht)	(0 min) 60 min na
eindtijd t.o.v. zonsopkomst *	(1 uur voor), eerder bij kou	0 uur voor, eerder bij kou
aantal & duur veldbezoeken	2 x 2 uur	2 x 2 uur
periode tussen veldbezoeken	tenminste (10) 20 dagen	tenminste (10) 20 dagen
werkwijze bij determinatie	geluidswaarneming, altijd mogelijkheid opname [& sonogram]	geluidswaarneming, altijd mogelijkheid opname [& sonogram]
temperatuur hoger dan	8°C	6°C
windkracht minder dan	5 Bft	5 (tot 6) Bft
maximale neerslag	motregen	motregen

Bron : vleermuisprotocol 2017, <https://www.netwerkgroenebureaus.nl>

In de periode vanaf half augustus begint de paartijd voor de Gewone dwergvleermuis. De mannetjes Gewone dwergvleermuis roepen tijdens het paarseizoen tijdens de vlucht om zo vrouwtjes te lokken naar hun territorium. Ze verdedigen hun territorium hevig tegen concurrerende mannetjes.

Gewone dwergvleermuis, (*Pipistrellus pipistrellus*) bron : ecopedia.be

De lokroepen die ritmisch herhaald worden, klinken in de detector als een soort knorrend geluid bij 15 tot 20 kHz. Ze zijn te onderscheiden van deze van de ruige dwergvleermuis door het éénlettergrepige karakter (bij de Ruige dwergvleermuizen is er sprake van een tweelettergrepig karakter, wegens de twee delen van de roep bij verschillende frequenties).

Ruige dwergvleermuis, (*Pipistrellus Nathusii*) bron : ecopedia.be

De Ruige dwergvleermuis roept in de paartijd niet vanuit de vlucht, maar vanaf een vaste paarplaats (bij voorkeur in een holle boom) en produceren aan een hoog tempo de lokroepen waarmee zij vrouwtjes naar hun paarplaats lokken. Die lokroepen worden gedurende lange perioden onafgebroken herhaald.

Na het paren worden de vrouwtjes niet direct zwanger. Zij bewaren het sperma van het mannetje in een speciale klier tot het volgend voorjaar, pas dan wordt het vrouwtje drachtig. Dat doen ze omdat in het voorjaar najaar heel weinig insecten rond vliegen. De moeder en het jong zouden daardoor te weinig eten krijgen, bovendien kost het zwanger zijn in winterslaap veel energie. is het dan ook te koud.

Paarronde 29 sep Wellant college Dordrecht.

Op 29 september heb ik - met een aantal collega ecologen - een paarronde hier in Dordrecht gelopen, bij het Wellant college aan de Noordendijk, waar flink gesloopt moet gaan worden.

De paarronde duurde 2 uur, van 20u20 (zonsondergang) tm 22u20. Aansluitend op 30 september van 0:00 tot 2:00 hebben we ook nog een massa-winterverblijf ronde voor de Gewone dwergvleermuis gelopen. Tijdens een massa-winterverblijf ronde gaat het erom zwermende dieren waar te nemen (zwermen = In korte tijdsperiode invliegen door een (grote) kolonie).

Vooraf had ik ook nu weer de tracks (de precieze locatie, blauwe lijn) van het te onderzoeken complex als .gpx bestand ontvangen en vervolgens geïmporteerd in de app Locus Map Pro.

Zie voorbeeld hieronder. De rode stippen geven bepaalde waarnemingen aan, de gele lijnen de vliegroute van de vleermuizen.

09:22

Locus Map Pro

3 48 2

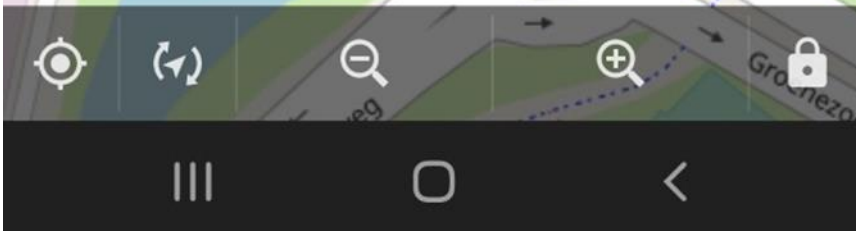
GD F

Wellant
MBO
Dordrecht

Wellant
Mavo
Stek

Dordrecht Wellant 29
sep 2020 paarronde

© 60 m

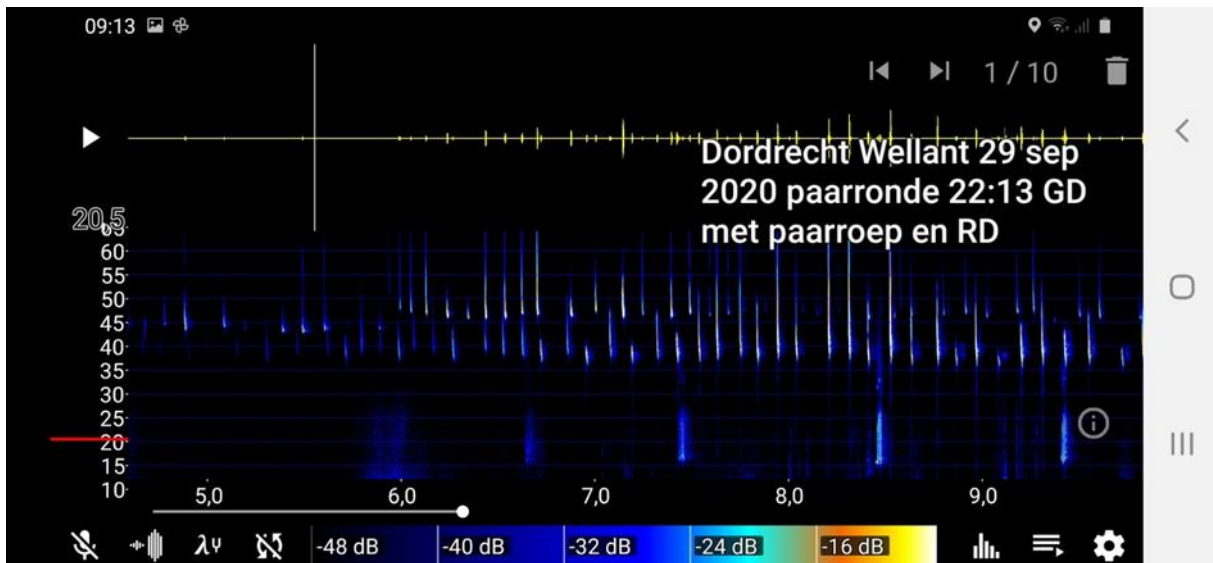
Een mooi voorbeeld van het spectrogram (of sonogram) van de batdetector laat twee soorten vleermuizen tegelijk zien, GD de Gewone dwergvleermuis met paarroepjes en RD, de Ruige dwergvleermuis.

De reeks verticale lijntjes die niet lager komen dan 50 khz zijn van de GD, de reeks daaronder tot 40 khz van de RD.

De 4 of 5 enkele verticale strepen tot 15 khz zijn de paarroepjes van de GD (de horizontale schaal is in seconden, de verticale in khz)

Voorals je de opname vertraagd afspeeld geven de paarroepjes een zeer markant en herkenbaar geluid.

Op deze avond waren de vleermuizen zeer goed te zien, fouragerend boven een vijver achter de school.

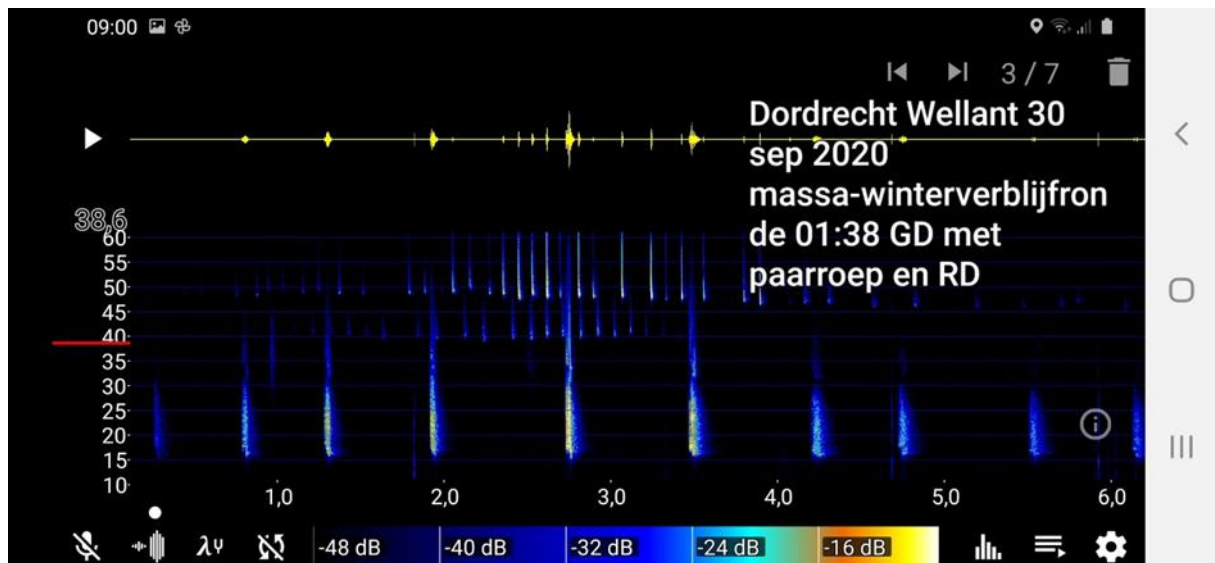

Massa-winterverblijfronde 30 sep.

De massa-winterverblijfronde van later die nacht leverde - helaas voor ons, fijn voor de opdrachtgever - geen invliegende kolonie vleermuizen op.

Maar wel weer een mooie duidelijk opname van de paarroep van een overvliegende GD !

Zie ook :

<https://www.ecopedia.be/pagina/vleermuisgeluiden-en-hun-verhaal>

<https://www.youtube.com/watch?v=YEr9LRxS2HE>

<https://www.youtube.com/watch?v=UuXfoobvhno>

Ruud Dorst